

GEVANGENISSEN IN EUROPA: LOKAAL JURIDISCH NIEUWS

In deze samenvatting willen het **Europees Netwerk voor Gevangenisgeschillen**, haar leden en partners nationale advocaten en maatschappelijke organisaties informeren over de belangrijkste juridische ontwikkelingen op het gebied van gevangenisrecht. We hopen dat u hierdoor de Europese trends beter inzicht en gebruikt in uw juridische praktijk. Deze samenvatting omvat **14 lidstaten van de Europese Unie** evenals **Oekraïne, Moldavië, het Verenigd Koninkrijk en Rusland**.

We kijken uit naar uw feedback hoe we deze samenvatting zo gebruiksvriendelijk mogelijk kunnen maken voor u.

OVERZICHT VAN GEVANGENIS JURIDISCH NIEUWS

DECEMBER 2022-FEBRUARI 2023

ALTERNATIEVEN VOOR DETENTIE ■ In **Griekenland** zijn bij ministerieel besluit gedetailleerde voorwaarden ingevoerd voor taakstraffen als alternatief voor gevangenisstraffen, waardoor de nieuwe regeling, die in 2019 in het nieuwe Griekse Strafrecht is opgenomen, in de praktijk kan worden toegepast.

DETENTIEOMSTANDIGHEDEN ■ In **Bulgarije** heeft een administratieve rechtbank [de reikwijdte van de aan gevangenen geboden bescherming aanzienlijk uitgebreid](#) door het aantal elementen van de gevangenisomgeving uit te breiden die onmenselijke en vernederende behandelingen kunnen vormen, waaronder passief roken.

In **Frankrijk** verwierp de hoogste administratieve rechtbank [een verzoek om voorlopige maatregelen van de NGO International Prison Watch \(OIP-SF\)](#) om de detentieomstandigheden in een gevangenis in Frans-Guyana te verbeteren. Deze beslissing, die in overeenstemming is met eerdere jurisprudentie van het Opperste Gerechtshof, is een aanwijzing dat er voor gedetineerden geen effectief preventief rechtsmiddel beschikbaar is om een einde te maken aan ontoereikende detentieomstandigheden.

In **Polen** heeft de vice-minister van Justitie de commissaris voor de mensenrechten geïnformeerd dat zijn voorstel om [beha's toe te voegen aan het soort ondergoed dat de gevangenisdienst zou moeten verstrekken aan vrouwelijke gedetineerden](#), wanneer ze er geen hebben of wanneer die van hen ongeschikt zijn voor gebruik, positief is beoordeeld.

In **België** hebben verschillende burgemeesters gevangenisdirecteuren bevolen de maximale capaciteit van hun inrichting niet te overschrijden en de praktijk van gevangenen die op matrassen op de grond slapen af te schaffen. Eveneens in België verklaarde het Opperste Gerechtshof dat onderzoeksrechtbanken de detentieomstandigheden in centra voor voorlopige hechtenis kunnen beoordelen en zo nodig de overplaatsing van een gedetineerde naar een andere inrichting kunnen gelasten.

In **Hongarije** beperkt een decreet van het Ministerie van Binnenlandse Zaken het type elektrische apparaten dat gevangenen in hun cel mogen houden.

DETENTIEREGIMES ■ In **Spanje** heeft de Strafkamer van het Opperste Gerechtshof [geoordeeld dat hoger beroep ingesteld door het Openbaar Ministerie tegen een besluit tot plaatsing van gevangenen veroordeeld voor zware misdrijven schorsende werking heeft](#). Daarmee verenigt het Opperste Gerechtshof de benadering van de rechtspraak in deze.

In **Litouwen** [werd een zesde opvanghuis voor veroordeelden opgezet](#). Het belangrijkste doel van opvanghuizen is om gedetineerden voor te bereiden op vrijlating door middel van herïntegratie activiteiten. In **Italië** verwierp het Italiaanse Opperste Gerechtshof [het beroep ingesteld door een gevangene die schuldig was bevonden aan terroristische daden die verband houden met de anarchistische beweging, tegen de tenuitvoerlegging van het "harde gevangenis" regime](#) (bekend als "41-bis" regime, uit het specifieke artikel van de wet die het regelt). De zaak benadrukt de strikte levensomstandigheden die het regime tot gevolg heeft en de twijfelachtige grondwettelijkheid ervan, en is een centraal onderwerp geworden van het publieke debat, evenals van het discours onder juristen en professionals in Italië.

UITLEVERING ■ In **Bulgarije** weigerde een regionale rechtbank [de uitlevering van een gevangene op verzoek van de Russische federatie](#) op basis van het risico dat hij zou kunnen worden blootgesteld aan foltering en mishandeling in Rusland. De uitspraak van de rechtbank verwijst onder meer naar een rapport over de situatie van mensenrechten en de rechtsstaat in Rusland, opgesteld door het NGO Bulgarian Helsinki Committee.

GEZONDHEID ■ In **Moldavië** heeft het Ministerie van Justitie een actieplan aangenomen met daarin de in 2023 te nemen maatregelen op het vlak van gevangenisgezondheidszorg en een [bevel tot organisatie van medische hulpverlening in gevangenissen](#).

In **Portugal** heeft de regering een werkgroep opgericht die belast is met het opstellen van een [operationeel gezondheidsplan in het Portugese gevangeniswezen voor de periode 2023-2030](#) met als doel de gezondheidszorg in criminele detentiecentra te versterken.

In **Hongarije** heeft een decreet van het Ministerie van Binnenlandse Zaken "thuiszorg detentie" opgezet voor ernstig zieke gevangenen.

GEVANGEN BUITENLANDERS ■ In **Hongarije** heeft een regeringsdecreet specifieke regels met betrekking tot de overplaatsing van niet-Hongaarse gevangenen naar een ander land geïmplementeerd. Buitenlandse gedetineerden maken 15% uit van de totale gevangenispopulatie in Hongarije.

LGBTQIA+ ■ In **Duitsland** hebben amendementen op de gevangeniswetten van Hamburg tot doel [rekening te houden met het zelfbeeld van de gevangenen over hun gender identiteit](#).

LEVENSLANGE STRAFFEN ■ In **Moldavië** [heeft een hongerstaking opgezet door 28 gevangenen die een levenslange gevangenisstraf uitzitten](#) de Ombudsman ertoe aangezet een speciaal rapport over hun situatie op te stellen.

VOEDING ■ In **Oostenrijk** verklaarde de Hogere Regionale Rechtbank van Wenen dat het recht van een gevangene om voldoende voedsel te krijgen dat voldoet aan de voedingsnormen en wordt geserveerd op tijdstippen van de dag die algemeen gebruikelijk zijn voor maaltijden [werd geschonden in het geval van een gevangene die zijn diner kreeg om 10:45 in de ochtend](#). De rechtbank baseerde haar beslissing op wetenschappelijke feiten over voeding en praktijken in de detailhandel en gastronomie.

In **Hongarije** werd [het bedrag dat door de regering werd toegewezen aan gevangenisinstellingen om gevangenen van voedsel te voorzien verhoogd als gevolg van de hoge inflatie in het land](#). Volgens waarnemers, hoewel noodzakelijk, blijft de verhoging onvoldoende om ervoor te zorgen dat alle gevangenen drie keer per dag voedsel van voldoende kwaliteit krijgen, in overeenstemming met hun behoeften.

VOORLOPIGE HECHTENIS ■ In **Oostenrijk** heeft het Grondwettelijk Hof [een bepaling van het Wetboek van Strafvordering ingetrokken als ongrondwettelijk, waarin staat dat voorlopige hechtenis moet worden opgelegd](#) in alle zaken waarbij sprake is van een misdrijf met een verplichte minimumstraf van tien jaar, tenzij aan specifieke voorwaarden is voldaan. Deze vereiste volgt de tegengestelde redenering voor het opleggen van voorlopige hechtenis voor andere misdrijven.

In **Polen** heeft het Ministerie van Justitie de Commissaris voor de Mensenrechten laten weten dat [het niet van plan is stappen te ondernemen om twee arresten van het Grondwettelijk Hof ten uitvoer te leggen](#), waarmee het de noodzaak benadrukte om het systeem van voorlopige hechtenis te hervormen dat in de loop der jaren strenger is geworden.

GEVANGENISBELEID ■ In **Litouwen** zijn het Gevangenisdepartement en de ondergeschikte instellingen gecentraliseerd in één juridische entiteit: het Gevangeniswezen. Deze hervorming zou moeten leiden tot een vermindering van het aantal individuele structurele gevangenisseenheden met 40% in gevangenisfaciliteiten en met 55% in managementposities. Eveneens in Litouwen is [de Nieuwe Wet voor Tenuitvoerlegging van](#)

[Straffen in werking getreden](#) op 1 januari 2023 en heeft een aantal positieve veranderingen teweeg gebracht in de rechten van gevangenen op het vlak van privé- en gezinsleven, werk en vervroegde vrijlating. In **Oekraïne** heeft de regering een [strategie aangenomen voor hervormingen van het penitentiair systeem tussen 2022 en 2026](#), evenals een actieplan voor de implementatie ervan.

GEVANGENISSTATISTIEKEN ■ In **Moldavië** heeft het toenemende gebruik van de amnestiewet aangenomen in 2021 [niet geleid tot een afname van de overbevolking in gevangenissen, die een derde van de 18 gevangenissen in het land treft](#). Komende statistieken kunnen een nog somberder beeld laten zien na de herinvoering, door een bevel van het Ministerie van Justitie, van de [berekening van de capaciteit van een gevangenis met een standaard van 4 vierkante meter per gevangene](#).

In **Portugal** tonen recente statistieken aan dat de gevangenispopulatie, die tijdens de COVID-19 pandemie was afgenomen, [is teruggekeerd naar het niveau van vóór de pandemie met meer dan 12.000 gedetineerden](#) geregistreerd in december 2022.

In de **Tsjechische Republiek** heeft het Ministerie van Justitie een actieplan voorgesteld om [vrijheidsstraffen te vervangen door financiële straffen voor lichte misdrijven](#), met als doel de gevangensdichtheid te verminderen – een van de hoogste in de EU.

GEVANGENISSEN IN OORLOGSTIJD ■ In **Rusland** is de rekrutering van gevangenen voor oorlogvoering met Russische troepen in Oekraïne overgenomen door het Russische Ministerie van Defensie. Voordien werden gevangenen gerekruteerd door het particuliere militaire bedrijf Wagner. [Gevangenen die naar Oekraïne zijn gestuurd, hebben enorme verliezen geleden](#) (ongeveer 30.000, waarvan er 9.000 zijn omgekomen).

PRIVÉ- EN GEZINSLEVEN ■ In **Litouwen** stellen wijzigingen aan het [Wetboek inzake de Tenuitvoerlegging van Straffen](#) en de [Wet inzake de Tenuitvoerlegging van Detentie in Voorlopige Hechtenis](#) gevangenisdirecteuren in staat maatregelen te nemen die inbreuk maken op het recht van gevangenen op correspondentie, telefoongesprekken en bezoeken; om het recht van gevangenen om met gevangenisverlof te gaan op te schorten; en om het contact van gevangenen met andere gevangenen te beperken.

PROCEDURELE RECHTEN ■ In **Duitsland** heeft het Federaal Grondwettelijk Hof [hoge procedurele normen gesteld voor gevangenen die voorlopige maatregelen willen aanvragen](#).

In **Bulgarije** kende een administratieve rechtbank [een zeer lage vergoeding toe voor relatief ernstige schendingen van de rechten van gevangenen](#), bv. gevangenen die onder slechte omstandigheden werden vastgehouden. Dit arrest consolideert een jurisprudentie van nationale administratieve rechtbanken die de onlangs geïntroduceerde schadevergoeding in gevangeniszaken ondoeltreffend maakt.

In **Griekenland** heeft het Openbaar Ministerie van het Hoogste Burgerlijke en Strafrechtelijke Gerechtshof van Griekenland twee circulaires uitgegeven over de interpretatie en toepassing van het recht op een doeltreffende maatregel in zaken die verband houden met detentieomstandigheden. Deze hebben betrekking op [de behandeling van rapporten van gedetineerden die klagen over misbruik door overheidsfunctionarissen](#), en het [belang van de ECtHR jurisprudentie bij het bepalen van aanvaardbare normen voor detentieomstandigheden en corrigerende maatregelen](#), waaronder rechtvaardige compensatie.

In **Rusland** oordeelde het Grondwettelijk Hof dat [beslissingen over overplaatsingen tussen centra van voorlopige hechtenis onderworpen zijn aan rechtelijke toetsing](#). Frequente overplaatsingen van beklaagden worden vaak [gebruikt om druk op hen uit te oefenen](#).

BEPERKINGEN ■ In **Duitsland** oordeelde het Federale Grondwettelijk Hof dat [het handboeien of vastbinden van gevangenen aan hun ziekenhuisbedden in burgerlijke ziekenhuizen](#), zonder rekening te houden met hun persoonlijke omstandigheden, een schending inhoudt van de Grondwet. Het Federaal Grondwettelijk Hof heeft ook [de procedurele normen verduidelijkt](#) die gevangenen moeten volgen in hun klachten tegen dwangmaatregelen die hen zijn opgelegd.

STRAFAANPASSING ■ In het **Verenigd Koninkrijk** heeft het Oppergerechtshof de [voorwaarden verduidelijkt waaronder de uitvoerende macht gebruik kan maken van hun discretionaire bevoegdheid om verlenging van de detentie te vragen](#) van gedetineerden met een bepaalde straf die in aanmerking komen voor automatische vrijlating op de datum van hun voorwaardelijke vrijlating, als ze van mening zijn dat de persoon een aanzienlijk gevaar betekent voor het publiek.

MARTELING & MISHANDELING ■ In **Moldavië** organiseerde het Ministerie van Justitie een workshop over de preventie van mishandeling in gevangenissen na de publicatie van een [rapport opgesteld door de NGO Promo-LEX](#) waaruit blijkt dat het probleem acuut blijft.

In **Polen** waarschuwde het NPM de autoriteiten over [mogelijke gevallen van martelingen en onmenselijke en vernederende behandelingen](#) in een van de gevangenen van het land.

In **Rusland** is een districtsrechtbank gestart met het onderzoek van een zaak over [grootschalige martelingen van gevangenen](#).

LEES HET VOLLEDIGE DOCUMENT OP ONZE WEBSITE >>

Bijzondere dank aan onze [leden en partners](#) voor het gezamenlijk opstellen van deze samenvatting!

**EUROPEAN
PRISON
LITIGATION
NETWORK**

www.prisonlitigation.org

21ter rue Voltaire

75011 Parijs

Frankrijk

contact@prisonlitigation.org

Deze samenvatting wordt gefinancierd door de Europese Unie en het Robert Carr Fonds. De gepresenteerde standpunten en meningen komen alleen van de auteurs en komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van de Europese Unie, de Europese Commissie of het Robert Carr Fonds. Noch de Europese Unie, de Europese Commissie of het Robert Carr Fonds zijn hiervoor aansprakelijk.

**ROBERT
CARR
FUND** For civil
society
networks

